

דבר תורה לפרשת השבוע

פרשת משפטים – הכתר הכפול: הסוד לצמצום הפער בין המצוי לרצוי

הרב גור גלון

ישיבת הר ברכה

בפרשת השבוע אנו פוגשים את אחת האמירות החשובות ביותר בתולדות עם ישראל: **"נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע"**. זוהי הצהרה שמעוררת תמיהה לוגית מתבקשת – כיצד ניתן להתחייב לעשות דבר מה עוד לפני ששמענו והבנו מהו?

חזון מול מציאות: מבטם של הפשטנים

פרשני הפשט, ביניהם הרשב"ם והאבן עזרא, מציעים זווית מעשית ומרתקת לפתרון הפרדוקס. לפי גישתם, אין כאן הקדמה של המעשה להבנה, אלא חלוקה בין זמנים:

- **"נַעֲשֶׂה"**: אנו מתחייבים לקיים את כל מה שכבר שמענו וצונו עליו עד כה.
- **"וְנִשְׁמָע"**: אנו פותחים את הלב ואת האוזן למה שצפוי לבוא בעתיד; אנו מצהירים על נכונות לצמוח, להתפתח ולקבל על עצמנו חזון חדש שטרם נחשף בפנינו.

וכך כותב הרשב"ם:

"נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע: נַעֲשֶׂה מֵה שֶׁדָּבַר, וְגַם נִשְׁמָע מֵה שֶׁיִּצְוֵנוּ עוֹד מִכָּאן וְלְהַבֵּא נְקִיִּים".

זוהי עמדה של אדם שלא רק חי את ההווה, אלא מפתח חזון ושואף להתקדם ולהתפתח ללא הפסק.

סוד הכתרים: האחדות שבין הידע למעשה

במסכת שבת (פח, א) מובא המדרש המפורסם על שישים ריבוא מלאכים שירדו לקשור לכל אחד מישראל שני כתרים – אחד כנגד "נעשה" ואחד כנגד "נשמע". כאשר חטאו ישראל, ירדו מאה ועשרים ריבוא מלאכי חבלה ופירקו מהם את הכתרים:

"דַּרְשׁ רַבִּי סִימְאִי: בְּשָׁעָה שֶׁהִקְדִּימוּ יִשְׂרָאֵל לְנִשְׁמָע, בָּאוּ שְׁשִׁים רִבּוּאֵי מְלָאכֵי הַשָּׁרֵת, לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל קָשְׂרוּ לוֹ שְׁנֵי כְּתָרִים, אֶחָד כְּנֶגֶד נַעֲשֶׂה וְאֶחָד כְּנֶגֶד נִשְׁמָע. וְכִיּוֹן שֶׁחָטְאוּ יִשְׂרָאֵל – יָרְדוּ מֵאָה וְעֶשְׂרִים רִבּוּאֵי מְלָאכֵי חֲבֵלָה וּפְרָקוּם."

השאלה המתבקשת היא מדוע, כאשר חטאו ישראל, נדרשו מאה עשרים ריבוא מלאכי חבלה כדי להסירם? עוד יש לשאול, הרי ידוע שאין מלאך אחד עושה שתי שליחויות, ואיך כאן אותה המלאך קושר שני כתרים? (מהר"ל בחידושי אגדות).

התשובה טמונה בעומק המושג **"נעשה ונשמע"**:

- **צמצום הפער**: המהות האמיתית של ההכרזה היא - **"נעשה את מה שנשמע"**. האידיאל הוא שלא יהיה פער בין מה שאנחנו יודעים לבין מה שאנחנו עושים בפועל.
- **מלאך האחדות**: כל עוד האדם נמצא בדרגת "נעשה ונשמע", הידע והמעשה שלו מאוחדים. מלאך אחד יכול להניח את שני הכתרים כי הם מייצגים יחידה אחת שלימה, של מחשבה ומעשה, רצון ומציאות!
- **השבר שבחטא**: החטא יוצר פירוד ופער בין הרצוי למצוי, בין הידע לביצוע. ברגע שהאחדות הזו נשברת, הכתרים הופכים לשתי ישויות נפרדות, ולכן נדרשים שני מלאכים כדי להסירם.

המסע לצמצום הפער: מהידיעה אל היישום

הרעיון של חיבור בין ה"נשמע" (הידע) ל"נעשה" (הפעולה) הוא יסוד לכל התקדמות בחיינו. החיים הם מסע לצמצום הפער בין המצוי לרצוי. כפי שכתב הכלי יקר, אין די בקבלת דברים במחשבה בלבד, אלא יש צורך הכרחי בעשייה בפועל.

וכפי שניסח זאת יוהאן וולפגנג פון גתה:

"הידיעה אינה מספיקה, עלינו ליישם. הרצון אינו מספיק, עלינו לעשות."

ההכרזה "נעשה ונשמע" היא למעשה המודל האידיאלי למצוינות: היכולת להפוך את הערכים והתובנות שלנו למציאות חיה, ללא שיהוי וללא פערים.

המלבי"ם: מתוך העשייה מתחדדת ההבנה

המלבי"ם מסביר את הביטוי "נעשה ונשמע" באופן נפלא, שמדגיש כיצד העשייה עצמה היא המנוע להתפתחות השכלית והרוחנית:

"...כי באמת במצוות התורה, על ידי העֶשְׂיָה נִגְיַע אֶל הַשְּׂפָלָה. שְׁהַמְקִיִּם מִצְוֹת הַתּוֹרָה וּמִתְמַיֵּד בָּהֶם, תִּתְעוֹרֵר נַפְשׁוֹ לְהַשְׂכִּיל סוּדוֹתֶיהָ וּטְעָמֶיהָ, מֵה שֶׁלֹּא יוּכַל לְהַשִּׁיג עַל יְדֵי הָעֵינָן הַשְּׂכִלִי לְבַדּוֹ קִדְּם הַמַּעֲשֶׂה... וְזֶהוּ שֶׁאֲמָרוּ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, שֶׁעַל יְדֵי שֶׁנַּעֲשֶׂה נִזְכָּה שֶׁנִּשְׁמָע וְנִשְׂכָּיל."

הסוד: סינרגיה של צמיחה

הסוד של פרשתנו הוא היכולת לחיות בסינרגיה מלאה. לא לחכות עד שנבין הכול כדי להתחיל לזוז, אלא ליצור תנועה של עשייה שמתוכה נובעת הבנה עמוקה יותר, תוך שאיפה מתמדת לצמצם את הפער שבין מי שאנחנו לבין מי שאנו שואפים להיות.

אם נחבר את כל שלושת הפירושים, נגלה שהפער תמיד יהיה קיים – אך לא בגלל חוסר יישום, אלא בגלל גדילה מתמדת:

1. מתוך העשייה תגדל ההבנה (המלבי"ם).
 2. מתוך פתיחות נגלה עומקים חדשים (רשב"ם).
 3. בכל פעם שנגשים חזון, ייוולד חזון רחב יותר שידרוש מאיתנו אחדות חדשה של מחשבה ומעשה. זהו רז ההתקדמות הנצחי של עם ישראל.
- יהי רצון שנזכה לכתרי ה"נעשה ונשמע" מתוך אחדות פנימית ושאיפה מתמדת לצמיחה.